

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 11

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Правова держава: досвід, можливості,
механізми формування в сучасній Україні”,
м. Київ, МАУП, 24 квітня 2014 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 5 від 28.05.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 11: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні”, м. Київ, 24 квіт. 2014 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 362 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Попович Л. М. <i>Агресивна поведінка підлітків</i>	296	Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Хоменко В. О. <i>Національна безпека і національні інтереси України: становлення та шляхи забезпечення</i>	329
Савіцька Ю. В. <i>Історичні передумови виникнення насилства в сім'ї</i>	302	Кобржицький В. В. <i>Регіональні, національні та міжнародні чинники розвитку українського туризму</i>	336
Стельмах Є. С. <i>Поняття патенту та порядок його одержання, реєстрація та припинення</i>	306	Бабіч Г. В. <i>Окремі аспекти правового регулювання господарської діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні</i>	338
Циро Н. О. <i>Характерологічні особливості впливових людей</i>	309	Чорна М. Ф., Чорний Е. В. <i>Становлення і розвиток системи інформаційної безпеки в Україні в умовах незалежності</i>	340
Часніков О. О. <i>Внутрішній та зовнішній аудит як рівнозначні форми фінансового контролю в адміністративно- правовій інфраструктурі протидії тіньовим процесам</i>	311	Грінчій П. С., Гурина Т. І. <i>Основні проблеми правового регулювання ліцензування в Україні</i>	346
Шолох Г. С. <i>Контрабанда та боротьба з нею</i>	316	Медвідь А. М., Рижих І. А. <i>Правова культура сучасного юриста ..</i>	350
Медвідь Ф. М., Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе <i>Національна безпека в Україні в умовах розбудови правової системи України</i>	319	Несвященко К. С. <i>Перспективи розвитку та інвестиційна привабливість вітчизняних морських портів у контексті сповільненого виходу вітчизняної економіки з кризового стану</i>	354
Медвідь Ф. М., Столітній М. М. <i>Правова освіта в умовах розбудови правової держави в Україні</i>	325	Відомості про авторів	357

ПРАВОВА ОСВІТА В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Становлення і розвиток української державності, вип. 11, с. 325–328

Становлення в Україні демократичної правової держави потребує суттєвого підвищення правосвідомості громадян, їх політичної культури, формування поваги до закону, створення ефективного механізму захисту прав і свобод населення. Потребують вирішення на державному рівні питання подальшого розвитку правосвідомості населення, подолання правового нігілізму, задоволення потреб громадян у здобутті знань про право. Це може бути забезпечено, на думку фахівців, насамперед, шляхом удосконалення правової освіти населення [1; 2; 4].

У сучасних умовах розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні значно зростає роль правової освіти і політичної культури населення, що зумовлене ускладненням економічних і політичних процесів, соціальних відносин. Правова освіта — це структурний компонент освіти в Україні, процес набуття правових знань, навичок та вмінь, формування поваги до права, закону, прав та свобод людини, відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок та мотивів правомірної поведінки тощо [8].

Проблема правової свідомості, правової освіти та політичної культу-

ри ще тривалий час буде актуальною, а необхідність її дослідження безпосередньо впливає із конституційного проголошення України правовою державою. Це обумовлює потребу в неухильному зростанні і досягненні високого рівня правової освіти та правової культури кожного громадянина, кожної посадової особи, кожного державного службовця і, особливо, професійних юристів, на яких припадає головна робота у законодавчості і застосуванні права. Тільки тоді рівень правової освіти та політичної культури населення досягне найвищого щабля розвитку, тільки тоді кожен громадянин держави відчує власну належність до правового життя країни, буде активним учасником правового процесу і матиме змогу самостійно аналізувати чинне законодавство, відзначаючи його здобутки й недоліки [6, 150–215].

У процесі дослідження правової культури й аналізу її впливу на розвиток правової системи найважливіше місце відводиться цінностям, оскільки вони безпосередньо впливають на інтереси і цілі окремого індивіда, їх груп та суспільства в цілому. Система цінностей — це активність суб'єктів права у правовій сфері, добровільність виконання ви-

мог правових норм, реальність прав і свобод громадян, ефективність правового регулювання, якісні закони, досконала законодавча техніка, розвинена правова наука, юридична освіта, ефективна юридична практика, стабільний правопорядок. Системі цінностей у галузі права, що існують в реальному функціонуванні в суспільстві, називають правовою реальністю, яка в структурному відношенні збігається з поняттям “правова система” [7, 39].

Досягнення якісного стану юридичної охорони та захисту прав людини є ще одним важливим показником високого рівня правової культури. Показником такого стану слід вважати не лише конституційне проголошення людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю, а й передусім реальне забезпечення цього конституційного положення; наявність демократичного, гуманістичного, справедливого законодавства, його відповідність міжнародним правовим стандартам у сфері прав людини; існування ефективних національних правових механізмів і процедур для захисту конституційних прав і свобод; реальну можливість звернутися до міжнародних правових інституцій, наприклад, до Європейського суду з прав людини, якщо громадянин вважає, що державні органи порушили його права, а він не зміг за допомогою усіх передбачених законодавством засобів їх захистити.

Розуміння правової культури як якісного стану правового життя суспільства пов'язує її з певним рівнем правової свідомості громадян та посадових осіб [3, 76–77].

Стан і перспективи розвитку правової культури обумовлюються також пануючим у суспільстві праворозумінням.

Високому рівню правової культури суспільства має відповідати законодавство, яке характеризується науковою обґрунтованістю, демократичною і гуманістичною спрямованістю, справедливістю, відсутністю прогалин і внутрішніх суперечностей, нечітких або таких, що можуть двозначно тлумачитись, правових приписів, використання оптимальних методів, способів регулювання правових відносин тощо.

Стан розвитку юридичної науки й освіти, ступінь залучення вчених-юристів до розробки проектів нормативно-правових актів й удосконалення їх змісту, програм боротьби зі злочинністю традиційно становлять один із важливих рівнів правової культури суспільства.

Насамкінець, правова культура суспільства включає стан законності в суспільстві [5, 640–663].

Правова освіта населення полягає у вжитті комплексу заходів виховного, навчального та інформаційного характеру, спрямованих на створення належних умов для набуття громадянами обсягу правових знань та навичок у їх застосуванні, необхідних для реалізації громадянами своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків.

Правова освіта як невід'ємна складова загальної культури громадянина виступає як умова формування правової та політичної свідомості. Життя в громадянському суспільстві формує правову свідомість (позитивну чи негативну) незалежно від

того, як відбувається (стихійно чи цілеспрямовано в рамках правової освіти) цей процес. Але правова освіта є запорукою того, що право стає регулятором життя індивіда, а не перешкодою на шляху вирішення його особистих завдань. У сучасних умовах саме правова освіта може стати найважливішим чинником розвитку особи, становлення громадянського суспільства й демократичної правової держави в сучасній Україні, громадяни якої зможуть жити в соціально-правовій злагоді одне з одним, з державою, владою, політичними партіями, громадськими рухами тощо.

Завдання правової освіти в тому, щоб досягти такого рівня правосвідомості, коли кожен член суспільства дотримувався б соціальних правил поведінки та правових норм виключно завдяки внутрішній потребі, власним переконанням, а не під страхом примусу. У цьому й полягає формування мотивів та звичок правомірної, соціально активної поведінки. Поведінка особи має бути свідомою. Вироблення звички до дотримання правових норм, до правомірної поведінки — головне та найскладніше завдання правової освіти.

Формування правової свідомості, правової освіти і політичної культури в нашому суспільстві не відбувалося і не може відбуватися в майбутньому стихійно, саме собою. Воно має бути результатом активної діяльності суспільства, усіх його громадян, кожної особи.

По-перше, на формування правової свідомості, правової освіти та політичної культури впливає увесь процес правотворчості, процес реалізації та застосування правових норм

державними органами України, стан законності і правопорядку, розвиток правовідносин.

По-друге, розкриття рушійних сил правової культури суспільства дає можливість вивести дослідження правової культури на нові рубежі з обліком інтенсивних процесів взаємодії національних правових культур. Значення цієї проблеми для України розкривається на прикладі адаптації законодавства України до міжнародних норм і стандартів прав людини, а також гармонізації законодавства України із нормативними актами Європейського Союзу.

По-третє, головну увагу в процесі формування правової свідомості, правової освіти та політичної культури суспільства потрібно все ж таки зосередити на формуванні в кожній людині позитивно-правових знань та психологічних механізмів поваги до права у структурі правосвідомості, визначення (що потребує наукового поняття) теоретичної моделі та концепції формування правової освіти та політичної культури особи.

Тому в Україні має постійно зростати мотивація активного формування правової свідомості, правової освіти та політичної культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо втілити в життя поставлену мету — збудувати громадянське суспільство. Правова освіта та політична культура громадян є основою, фундаментом нового суспільства в Україні. Адже громадяни є єдиним чинником, здатним утворювати державу і правопорядок, приводячи в дію Конституцію України і законодавство.

Отже, успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів, але здебільшого від рівня організації правової освіти і виховання населення країни.

Література

1. *Ганзенко О.* Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Запоріжжя, 2002.
2. *Грищенко А. В.* Правовий закон: питання теорії і практики в Україні. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2003.
3. *Медвідь Ф. М., Медвідь Я. Ф.* Правова культура як ціннісна характеристика становлення громадянського суспільства // Актуальні пробл. формування громадян. суспільства та становлення правової держави: Зб. наук. праць. — Черкаси: Видав.
4. *Менюк О.* Правова культура в умовах розбудови незалежної України: поняття, структура // Право України. — 2001. — № 4.
5. *Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. — Т. 1.* Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / За заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. — Х.: Право, 2008. — 728 с.
6. *Цимбалюк М. М.* Онтологія правосвідомості: теорія та реальність: Монографія. — К.: Атіка, 2008. — 288 с.
7. *Шемшученко Ю. С.* Правова система // Юрид. енцикл.: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. — К.: Укр. енцикл., 2003. — Т. 5. — С. 39.
8. *Шемшученко Ю. С.* Теоретичні засади взаємодії права і культури // Право і культура: теорія і практика: Міжнар. наук. конф. — К.: МП “Леся”, 1997.